

Załącznik
do uchwały Nr XXVII/248/2020
Rady Powiatu w Oświęcimiu
z dnia 16 grudnia 2020 r.

**PROGRAM PROFILAKTYCZNY PROMUJĄCY I WDRAŻAJĄCY PRAWIDŁOWE
METODY WYCHOWAWCZE W STOSUNKU DO DZIECI W RODZINACH
ZAGROŻONYCH PRZEMOCĄ W RODZINIE W POWIECIE OŚWIĘCIMSKIM
NA LATA 2021-2025**

OŚWIĘCIM, 2020 r.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
1. RODZINA W PROCESIE WYCHOWAWCZYM – PODŁOŻE TEORETYCZNE.....	4
1.1 ROLA I FUNKCJE RODZINY	4
1.2 POSTAWY RODZICIELSKIE I STYLE WYCHOWAWCZE.....	6
1.3 RODZINA DYSFUNKCYJNA – ZAGROŻENIA PRZEMOCĄ.....	10
1.4 ROLE PEŁNIONE PRZEZ DZIECI W RODZINACH Z UZALEŻNIENIEM.....	11
2. CELE, ZADANIA I REALIZATORZY, TERMINY, WSKAŹNIKI REALIZACJI PROGRAMU.....	13
3. ZAKŁADANE REZULTATY PROGRAMU.....	16
4. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU.....	16
5. ZASADY FINANSOWANIA PROGRAMU.....	16
SPIS TABEL.....	17
BIBLIOGRAFIA.....	17

WPROWADZENIE

Rodzina towarzyszy nam od początku życia aż do śmierci. Zmieniają się jej członkowie, a także nasze role i funkcje, jakie w rodzinie pełniemy. Nie zmienia się jednak jej wartość. Rodzina jest bezcennym darem, jaki otrzymujemy od losu. Początkowo zapewnia nam warunki niezbędne do przeżycia, a potem uczy, jak samodzielnie radzić sobie w społeczeństwie. Bardzo dużą rolę odgrywają rodzice. To od nich zależy prawidłowy rozwój dzieci. Ważne są nie tylko ich uczucia, lecz także sposób ich okazywania. Sposób oddziaływania rodziców na dzieci utwierdza je w przekonaniu, czy są akceptowanymi, godnymi miłości i wartościowymi ludźmi. Rodzina jest bardzo ważna w życiu każdego człowieka. Jest pierwszą grupą społeczną do której przynależymy. Towarzyszy nam od pierwszych dni naszego życia, a rodzice w większości przypadków są obecni w naszym życiu aż do swojej śmierci. Rodzina uczy nas komunikacji i wpaja pewne wzorce postępowania. Niestety nie zawsze rodzina funkcjonuje prawidłowo, coraz częściej mówi się o kryzysie rodziny, której skutki dotyczą przede wszystkim dzieci. Alkoholizm, uzależnienia, choroby psychiczne, przemoc fizyczna/psychiczna, maltretowanie, wykorzystywanie seksualne, ubóstwo, bezrobocie to tylko niektóre z czynników wpływających destrukcyjnie na rodzinę. Narastająca frustracja rodziców, napięcia przyczyniają się do podejmowania przez nich nieprawidłowych postaw i metod wychowawczych często opartych na przemocy. Wiele dzieci staje się też świadkami bądź bezpośrednimi ofiarami przemocy. Najbardziej widocznymi i oczywistymi skutkami przemocy są obrażenia cielesne, natomiast trzeba zaznaczyć, że równie niszczące są skutki psychiczne doświadczanej przemocy. Dziecko, które żyje w ciągłym stresie, w stanie zagrożenia pozbawione jest niezbędnego do prawidłowego rozwoju poczucia bezpieczeństwa. Stres, ciągłe napięcie może być przyczyną wielu chorób psychosomatycznych. Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218, 956) do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie. Niniejszy program dostosowany został do potrzeb lokalnej społeczności i zasobów Powiatu Oświęcimskiego. Założeniem niniejszego

programu są działania profilaktyczne mające na celu edukację, promowanie w społeczności lokalnej pozytywnych postaw rodzicielskich i metod wychowawczych w rodzinach zagrożonych przemocą.

1. RODZINA W PROCESIE WYCHOWAWCZYM – PODŁOŻE TEORETYCZNE

1.1. ROLA I FUNKCJE RODZINY

Rodzina definiowana przez J. Szczepańskiego to grupa osób połączonych stosunkiem małżeńskim i rodzicielskim. Uwarunkowania biologiczne, relacje interpersonalne zachodzące między członkami rodziny, wspólne miejsce zamieszkania, majątek, nazwisko, kultura duchowa stanowią o związku emocjonalnym łączącym domowników.

Rodzina odgrywa ważną rolę w procesie wychowania i socjalizacji dziecka.

- a) Wpływa na jego rozwój fizyczny i intelektualny.
- b) Kształtuje jego osobowość, postawy, jakie człowiek przyjmuje wobec siebie i innych.
- c) Tworzy więzi i wpływa na jakość relacji z innymi.
- d) Daje wzorzec właściwych zachowań, pozwala na rozwój moralny, uczy respektowania praw i obyczajów panujących w danej społeczności.
- e) Umożliwia prawidłowy rozwój i wychowanie dziecka.

Zdaniem J. Szczepańskiego cytat: „Rodzina nie jest jedyną grupą, w której przebiegają procesy socjalizacji i wychowania, jednakże rodzaj więzi łączącej dziecko z rodzicami powoduje, że wpływ rodziny jest decydujący dla rozwinięcia jaźni subiektywnej i niektórych innych ważnych cech osobowości” (Szczepański, 1970).

Rozpatrując problematykę rodziny warto przyjrzeć się bliżej opisywanym szeroko w literaturze (Adamski, 2002) funkcjom pełnionym przez rodzinę, a są to:

- **funkcja socjalizacyjna** – zakłada uczenie się zachowań i norm oraz wartości przyjętych w społeczeństwie. Funkcja ta oddziałuje na dzieci, jak i na rodziców. Poglądy wychowawcze zmieniają się wraz ze zmianą pokoleń,
- **funkcja miłości** – rodzina powinna zaspokajać podstawowe potrzeby człowieka takie jak miłość, poczucie bezpieczeństwa i przynależności. Każdy członek rodziny pragnie posiadać krąg bliskich osób. Dzięki temu zaspakaja potrzeby emocjonalne, które

prowadzą do osiągnięcia osobistego szczęścia. Rozwój emocjonalny człowieka w dzieciństwie ma ogromny wpływ na jego dorosłe życie,

- **funkcja kulturotwórcza** – rodzina przez lata funkcjonowania pozwala na tworzenie własnej historii, zwyczajów, które są kultywowane przez kolejne pokolenia. „Klimat” rodzinny wpływa na rozwój tożsamości, wspólnoty i wzorców zachowań. Dbanie o tradycje i obyczaje rodzinne wzmacnia więzi między członkami rodziny,

- **funkcja wspomagająca rozwój osobowości** – przez słowo osobowość należy rozumieć indywidualne właściwości psychiczne i duchowe człowieka. Osobowość kształtuje się całe życie poprzez przeżycia, wiedzę o sobie i o świecie,

- **funkcja religijna** – odgrywa ogromną rolę w rozwoju moralnym – religijnym człowieka. Wskazuje na zachowania etyczne stanowi swoisty kodeks moralny,

- **funkcja ekonomiczna** – pozwala na zaspokojenie podstawowych potrzeb materialnych, tj.: jedzenie, ubranie, schronienie itp. Praca zarobkowa pozwala rodzicom na zapewnienie w/w potrzeb oraz inwestowanie w wykształcenie i przyszłość dzieci,

- **funkcja stratyfikacyjna** – obejmuje obowiązujące w społeczeństwie normy prawne oraz zwyczaje,

- **funkcja integracyjna** – rodzina powinna być wewnętrznie spójna, ponieważ stanowi samodzielnie funkcjonującą komórkę społeczną. Funkcja ta służy nawiązaniu relacji międzyludzkich,

- **funkcja rekreacyjna** – rodzina zapewnia bezpieczne schronienie jej członkom, stanowi miejsce odpoczynku i regeneracji sił. Wspólne spędzanie czasu pozwala na zacieśnianie więzi rodzinnych,

- **funkcja opiekuńcza** – chroni przed niebezpieczeństwami i zagrożeniami płynącymi ze środowiska.

Zrównoważona rodzina zapobiega popełnieniu błędów życiowych i daje punkt odniesienia, co jest dobre, a co złe. Przeobrażenia ustrojowe, ekonomiczne oraz cyfryzacja życia powodują zmiany funkcji pełnionych przez rodzinę. We współczesnym świecie relacje międzyludzkie ulegają rozluźnieniu, co może stać się powodem zaniku niektórych w/w funkcji.

1.2. POSTAWY RODZICIELSKIE I STYLE WYCHOWAWCZE

Postawę najczęściej definiuje się jako tendencję do zachowania się w specyficzny sposób wobec osoby, sytuacji, problemu czy przedmiotu, na który jest ona skierowana. Zatem postawa rodzicielska – macierzyńska lub ojcowska – stanowi tendencję do zachowania się w pewien określony sposób w stosunku do dziecka. W konsekwencji przyjętej postawy dziecko jest spostrzegane, oceniane i traktowane przez rodzica w specyficzny sposób, warunkowany przez postawę. Większość badaczy postaw przyjmuje czynnik emocjonalny lub jego odpowiednik oceniający, jako podstawę dla rozpoznania i ewentualnego pomiaru postawy. Posiadanie uczuć pozytywnych lub negatywnych, „bycia za lub przeciw czemuś” uważa się za czynnik charakterystyczny dla postaw i pozwalający odróżnić je od opinii. Postawa rodzicielska zawiera ładunek uczuciowy, który wyznacza działanie w stosunku do dziecka. Poprzez zachowanie rodziców wobec dziecka, a także przez to jak mówią do dziecka i/lub jak wyrażają się o dziecku, można poznać ich postawę rodzicielską. Zdaniem J. Rembowskiego i M. Ziemskiej doświadczanie przez człowieka postaw rodzicielskich w dzieciństwie ma niezaprzeczalny i wielostronny wpływ na jego przyszłe życie. Matki i ojcowie, w oparciu o postawy rodzicielskie oddziałują na cechy osobowości dzieci, wpływają na ich samoocenę, odwagę lub lękliwość, intelekt, styl myślenia, osiągnięcia oraz na plany życiowe, wybór zawodu czy na przystosowanie społeczne. Rodzice mają swój udział także w kształtowaniu świata wartości dziecka. Czynnikiem silnie oddziałującym na dziecko w rodzinie jest właściwy dla niej klimat psychiczny. Dobra atmosfera rodzinna zespala ją w całość, sprzyja porozumiewaniu się i wzajemnemu zrozumieniu. Ułatwia rozładowywanie pojawiających się konfliktów, pozwala na tworzenie i doskonalenie systemu wychowania. System ten powinien być najbardziej korzystny dla rozwoju osobowości dziecka i jego przygotowania do życia. Pozytywne relacje w rodzinie hamują dążenia egoistyczne, pobudzają wyobraźnię, wzbogacają życie rodzinne. Nie zawsze jednak klimat panujący w rodzinie jest pozytywny. Wychowawczy wpływ na dziecko ma nie tylko zaspokojenie jego podstawowych potrzeb, lecz przede wszystkim sposób odnoszenia się do dziecka. Rodzaj stosunków łączących je z rodzicami i rodzeństwem, atmosfera w jakiej toczy się wychowanie oraz ogół środków wychowawczych mają

najczęstsze zastosowanie w postępowaniu z dzieckiem. Wszystkie wymienione elementy łącznie stanowią o stylu wychowania.

H. Spionek wyróżnia: wychowanie nadmiernie pobłażliwe (liberalne), niekonsekwentne, zbyt surowe (rygorystyczne) oraz racjonalne. Wymienione style wychowawcze mają zarówno pozytywny jak i negatywny wpływ na zachowanie dziecka. Niewłaściwe style wychowania mogą rodzić w dziecku agresję i stymulować go do działań służących podkreśleniu różnic między nim a rodzicem. Ponadto, wywołują bezradność, uległość i powierzchowne traktowanie norm i wartości. Natomiast stosowane przez rodziców właściwe metody wychowawcze wobec dziecka, sprzyjają chęci otaczania go opieką, dostrzegania i zaspakajania jego potrzeb, a także ułatwiają wchodzenie z nim w relacje. Poniższa tabela przedstawia, opisywaną w literaturze charakterystykę poszczególnych stylów rodzicielskich.

Tabela 1. Style rodzicielskie – opis w oparciu o zachowanie rodzica i dziecka

ZACHOWANIE RODZICA	STYL RODZICIELSKI	ZACHOWANIE DZIECKA
– oczekiwanie od dzieci zachowań zgodnych z własnymi regułami i standardami, – nacisk na kształtowanie dyscypliny i samodzielności u dzieci, – stanowcze stosowanie środków wychowawczych, tłumaczenie podejmowanych decyzji dziecku	autorytatywny	– Rozwój zachowań asertywnych, niezależności, współpracy z rodzicami i rówieśnikami, – towarzyskość, – wytrwałość w dążeniu do osiągnięcia wyznaczonych celów, – zadowolenie i sympatia innych.

i konsekwencji jego zachowań, – okazywanie dzieciom emocjonalnego ciepła idącego w parze z jasno sformułowanymi poleceniami i oczekiwaniami		
– posłuszeństwo i szacunek dla autorytetu rodzicielskiego, – kult pracy, – oziębłość emocjonalna, – egzekwowanie absolutnego posłuszeństwa i braku sprzeciwu, – stosowanie kar za lekceważenie poleceń, – hasło: „Dzieci nie mają głosu”	autorytarny	– tendencja do alienacji społecznej, zamykania się w sobie, – u dziewcząt idące w parze z zależnością i brakiem motywacji osiągnięć, – u chłopców z zachowaniem agresywnym, – niskie poczucie własnej wartości, – nieufność i poczucie zagrożenia
– koncentracja na dziecku, wyrażanie akceptacji, aprobaty zachowania i niewielkich wymagań, – zapewnienie dziecku dużej swobody zachowania,	pobłażliwy	– tendencje do zachowań agresywnych, braku kontroli impulsów, – brak odpowiedzialności za siebie i innych, – niedojrzałość emocjonalna,

– gotowość do rozmowy, – rzadkość stosowania kar za niewłaściwe zachowanie.		– lęk i poczucie zagrożenia, roszczeniowość w stosunku do opiekunów
– brak zainteresowania dzieckiem i jego potrzebami czy aktywnością, – brak wzajemnej komunikacji, – niezwracanie uwagi na uczucia dziecka, jego opinie, – koncentracja na własnej osobie.	zaniedbujący	– słaba samokontrola, – tendencje do unikania obowiązku szkolnego, wagarowanie, – zachowania ryzykowne, – rozrzutność, – brak koncentracji uwagi, – zmiany nastrojów i labilność emocjonalna

1.3. RODZINA DYSFUNKCYJNA – ZAGROŻENIA PRZEMOCĄ

Współczesne rodziny coraz częściej dotykają różnego rodzaju kryzysy, znamienne w skutkach i raniące najmłodszych członków rodziny.

Mogą one przybierać rozmaite formy, m.in.:

- a) alkoholizm,
- b) uzależnienie od narkotyków i innych substancji psychoaktywnych,
- c) hazard,
- d) choroba psychiczna w rodzinie,
- e) śmierć w rodzinie,
- f) długotrwałe bezrobocie, trudna sytuacja finansowa i mieszkaniowa rodziny,
- g) zaburzone relacje w małżeństwie i pojawiająca się przemoc fizyczna lub/i psychiczna, maltretowanie i wykorzystywanie seksualne,
- h) opuszczenie dzieci (nieobecność fizyczna i emocjonalna rodzica),
- i) niski poziom kompetencji rodzicielskich mogący przejawiać się w czynnym odrzucaniu i dewaluacji dziecka,
- j) wykorzystywanie dziecka przez dorosłego do zaspokajania swoich potrzeb emocjonalnych (np. czynienie z niego powiernika spraw dorosłych, tworzenie koalicji z dzieckiem przeciw drugiemu rodzicowi, mogące występować w trakcie separacji czy rozvodu rodziców),
- k) stawianie nieadekwatnych do rozwoju i możliwości dziecka wymagań, infantylizowanie dziecka lub żądanie spełniania nadmiernych, perfekcjonistycznych oczekiwań,
- l) przerost sztywnych wymagań nad okazywaniem miłości i czułości,
- m) nadopiekuńczość i nadmierna kontrola.

Występowanie dysfunkcji w rodzinie naraża dziecko na stres. Największe działanie traumatyczne na zdrowie psychiczne i fizyczne dziecka ma m.in. alkoholizm i narkomania rodzica, występowanie zjawiska przemocy w rodzinie, wykorzystywanie dziecka oraz jego zaniedbywanie. Zgodnie z systemową koncepcją rodziny zmiana zachodząca w którymkolwiek z jej elementów ma wpływ na wszystkie pozostałe. Pojawienie się patologii w rodzinie powoduje kryzys, który zakłóca ustalony w rodzinie porządek. Kolejni członkowie rodziny zostają wytrąceni ze stanu równowagi. Reagowanie w sposób, który

dotychczas się sprawdzał nie przynosi oczekiwanych rezultatów. Rozpoczyna się poszukiwanie nowych „strategii” i ról, które pozwoliłyby tę równowagę przywrócić.

1.4. ROLA PEŁNIONE PRZEZ DZIECI W RODZINACH Z UZALEŻNIENIEM

W rodzinie z uzależnieniem dziecko przyjmuje pewne wzory funkcjonowania tzw. role, które stanowią dla niego mechanizm obronny. Cztery typy ról, charakterystycznych dla dzieci z rodzin alkoholowych, po raz pierwszy wyróżniła S. Wegscheider, tj.:

- a) **bohatera rodzinnego** – rolę bohatera przyjmuje zazwyczaj najstarsze dziecko, które na każdym kroku stara się odwracać uwagę od problemów rodzinnych poprzez stałe dążenie do bycia najlepszym, podwyższanie własnych umiejętności i zdobywanie wszystkiego, co wiąże się z akceptacją społeczeństwa. Niestety w życiu dorosłym często są pracoholikami, mają trudności w nawiązywaniu zdrowych stosunków społecznych, są samotni i rozżaleni, wiele wymagają od innych i tęsknią za odebrany dzieciństwem,
- b) **kozła ofiarnego** – rolę kozła ofiarnego przyjmuje często drugie, młodsze dziecko. Kozioł ofiarny pragnie zostać zauważony wszystkimi możliwymi sposobami, czyni to więc poprzez sprowadzanie na siebie kłopotów, nieświadomie przybierając postawę „złego”. Jest zupełnym zaprzeczeniem bohatera. Robi wszystko to, co społecznie nieakceptowane np.: chodzi często wagary, jest agresywny wobec rówieśników, spożywa narkotyki, staje się obiektem frustracji dla całej rodziny. Skupiając na sobie uwagę, rodzina zapomina o głównej przyczynie leżącej u podstaw zachowania kozła ofiarnego np. alkoholizmie. Uczuciami, jakimi kierują się osoby przyjmujące rolę kozła ofiarnego, to poczucie krzywdy, samotność, poczucie winy i odrzucenia, lęk oraz złość. W dorosłym życiu osoby, które funkcjonowały w roli kozła ofiarnego, nie potrafią nawiązywać zdrowych kontaktów międzyludzkich, ponieważ trudno je zaakceptować. W pracy zawodowej nie zdobywają sukcesów, gdyż nie potrafią dostosować się do panujących w zespole reguł. Niejednokrotnie ma to także związek z nadużywaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych,
- c) **zagubionego dziecka** – jest to dziecko, które żyje na uboczu rodziny. Tworzy sobie trudną do przebicia skorupę mającą chronić je przed niebezpieczeństwami. Dzieci przybierające tę rolę są nieśmiałe, ukrywają swoje uczucia i zamykają się w sobie.

Są niemal niezauważalne przez rodzeństwo czy też rodziców. Dziecko takie samo zaspokaja własne potrzeby a jego dominującym uczuciem jest osamotnienie. Żyje w swoim własnym świecie fantazji, przez co trudno do niego dotrzeć. Bardzo często nie ma przyjaciół, nie umie nawiązywać stałych relacji. Nie angażuje się, ponieważ nikt nigdy od niego tego nie oczekiwał, nie potrafi też przeciwstawiać się problemom życia codziennego. Stroni od ludzi, ma problemy z określeniem swoich preferencji seksualnych, ceni luksus i wartości materialne,

- d) **dziecko – maskotka** – rolę maskotki w rodzinie z uzależnieniem przyjmuje najczęściej najmłodsze z dzieci, które żyje w ciągłym strachu, ponieważ nie rozumiejąc sytuacji występującej w domu, podświadomie przeczuwa, że może ona zagrażać jemu oraz pozostałym domownikom. Dlatego dzieci przyjmujące rolę maskotki starają się każdą konfliktową sytuację rozładować rozbawianiem i rozweselaniem innych, ściągając tym samym na siebie uwagę całej rodziny. Jest to jednak wyłącznie gra, ponieważ wewnętrznie dziecko-maskotka jest przygnębione i cierpi. W dorosłym życiu dzieci, które przyjęły rolę maskotki, są w centrum zainteresowania, mają wielu znajomych, ale prawie nikt nie traktuje ich poważnie, a wręcz z nieufnością. Pomimo faktu, że ciągle się uśmiechają tak naprawdę odczuwają smutek. Mają trudności, aby stawiać czoła codziennym problemom oraz wchodzić w zdrowe relacje z otoczeniem.

2. CELE, ZADANIA I REALIZATORZY, TERMINY, WSKAŹNIKI REALIZACJI PROGRAMU

Tabela 2. Opis celów, zadań, realizatorów, terminów i wskaźników realizacji programu

CEL GŁÓWNY				
Promowanie i wdrażanie prawidłowych postaw wychowawczych w rodzinach zagrożonych przemocą na terenie Powiatu Oświęcimskiego. Cel główny będzie realizowany poprzez cele szczegółowe.				
CELE SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU	ZADANIA PROGRAMU	REALIZATORZY/ PARTNERZY PROGRAMU	PLANOWANE TERMINY REALIZACJI PROGRAMU	WSKAŹNIKI PROGRAMU
Edukacja rodziców w zakresie stosowania właściwych metod wychowawczych, udzielanie wsparcia i pomocy w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach.	Organizowanie konferencji/ kampanii społecznych/ wykładów/spotkań mających na celu poszerzenie wiedzy w zakresie właściwych metod wychowawczych.	– Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej – Szkoły, – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,	Zadania o charakterze ciągłym.	Liczba spotkań zorganizowanych w ciągu 1 roku. Liczba osób biorąca udział w spotkaniu Liczba konferencji zorganizowanych w ciągu 1 roku. Liczba osób biorąca udział w konferencji.

		– Powiatowa Komenda Policji, – Miejskie/Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej, – Kuratorzy Sądowi		
Propagowanie w społeczności lokalnej pozytywnych postaw rodzicielskich i metod wychowawczych, kształtowania umiejętności komunikowania się okazywania uczuć, emocji, kształtowanie szacunku dla wartości i tradycji	Umieszczanie artykułów dydaktycznych na stronie internetowej.	– Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, – Szkoły, – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, – inne instytucje pomocowe.	Zadania o charakterze ciągłym.	Liczba artykułów umieszczonych na stronie internetowej jednostki.

	Opracowanie ulotek/plakatów o treści profilaktycznej.	– Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, – Szkoły, – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, – inne instytucje pomocowe.	Zadania o charakterze ciągłym.	Liczba wydanych materiałów tematycznych. Liczba rozdysponowanych materiałów tematycznych
	Współpraca z lokalnymi mediami w celu promowania działań zapobiegających występowaniu przemocy	– Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, – Starostwo Powiatowe, – Miejskie/Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej, – Szkoły, – Komenda Powiatowa Policji	Zadania o charakterze ciągłym.	Liczba opublikowanych artykułów. Liczba opublikowanych wywiadów. Liczba opublikowanych informacji w lokalnych mediach.

3. ZAKŁADANE REZULTATY PROGRAMU

- 1) Wzrost wiedzy na temat właściwych metod wychowawczych.
- 2) Nabycie umiejętności prawidłowego komunikowania się oraz okazywania uczuć i emocji.
- 3) Podniesienie poziomu świadomości wśród lokalnej społeczności istoty wartości i tradycji rodzinnych.
- 4) Wzmocnienie rodzin w radzeniu sobie z problemami wychowawczymi.

4. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Monitoring i ewaluacja programu dokonywana będzie raz w roku w formie sprawozdania. Sprawozdanie przedstawione będzie Zarządowi Powiatu Oświęcimskiego, Komisji do Spraw Pomocy Społecznej Rady Powiatu Oświęcimskiego oraz Radzie Powiatu.

5. ZASADY FINANSOWANIA PROGRAMU

Program finansowany będzie, ze środków własnych Powiatu Oświęcimskiego, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Oświęcimiu oraz ewentualnie ze środków pozyskanych z innych źródeł: Funduszy Europejskich, grantów, programów rządowych, darowizny od firm i osób prywatnych oraz przy współpracy z organizacjami pozarządowymi tj. stowarzyszeniami, fundacjami.

SPIS TABEL

Tabela 1 Style rodzicielskie - opis w oparciu o zachowanie rodzica i dziecka.....7-8

Tabela 2 Opis celów, zadań, realizatorów, terminów i wskaźników realizacji programu.....11-13

BIBLIOGRAFIA

Źródła pisane:

1. Adamski F., Rodzina wymiar społeczno – kulturowy, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2002,
2. Biedroń M., Realizacja funkcji rodziny w kontekście globalnych przemian socjokulturowych [w:] Ładyżyński A. (red.) Rodzina we współczesności, Wydawnictwo Oficyna Wydawnicza ATUT, Wrocław 2009,
3. Duda M., Różne odsłony rodziny [w:] Świerczek A. (red.), Różne oblicza rodziny, Wydawnictwo św. Stanisława BM Archidiecezji Krakowskiej, Kraków 2010,
4. Fontana D., Psychologia dla nauczycieli, Wydawnictwo Zysk i S-ka, Poznań 1998,
5. Gulla B., Wielowymiarowe funkcjonowanie rodziny. Aspekty Psychologiczne [w:] Świerczek A. (red.), Różne oblicza rodziny, Wydawnictwo św. Stanisława BM Archidiecezji Krakowskiej, Kraków 2010,
6. Jaszczak – Kuźmińska D., Michalska D., Przemoc w rodzinie, Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA, Warszawa 2011,
7. Kukołowicz T., Rodzina w procesie wychowania, [w:] Janke A. W. (red.), Pedagogika rodziny na progu XXI wieku. Rozwój, przedmiot, obszary refleksji i badań. Praca zbiorowa, Wydawnictwo edukacyjne „AKAPIT”, Toruń 2004,
8. Rajwy E., Marynowicz S., Współczesna Rodzina Funkcjonowanie Zagrożenia Terapią, Wydawnictwo Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Kraków 2002,
9. Ryś M., Systemy rodzinne, Wydawnictwo Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno – Pedagogicznej, Warszawa 2001,

10. Szczepański J., Elementarne pojęcia socjologii, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1970,

11. Ziemska M., Postawy rodzicielskie, Wydawnictwo Wiedza Powszechna, Warszawa 1973,

12. Ziemska M., Rodzina i dziecko, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1979.

Akty normatywne:

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Źródła internetowe:

1. Strona internetowa: <http://uzaleznienie.com.pl/rodzina-alkoholowa/role-dzieci-w-rodziniealkoholowej/>, odczyt: 15.10.2020 r.